

Topper op flora- en faunagebied

Broedvogels van het Poelbroekpark in Haarlem

Mensen die van bijzondere natuur houden moeten bestlist naar het Poelbroekpark gaan. Het is een van de meest vogelryke gebieden rond Haarlem en ook op ander flora- en faunagebied is het een topper. Al die bijzondere natuur bijeen in één klein gebied geeft wel aan dat het hier om een zeer ongewone plek gaat. Waarschijnlijk is dat de belangrijkste reden waarom hier al tientallen jaren de broedvogels van het Poelbroekpark worden geïnventariseerd en gemonitord.

Onderzoek dat gebruikt wordt bij het beheer van het gebied. Dit artikel biedt een overzicht vanaf de eeuwwisseling.

Het Poelbroekpark ligt ten zuidoosten van de stad Haarlem tussen Schalkwijk (Meerwijk) en het dorp Vijfhuizen in de Haarlemmermeer. Het bevindt zich in het zuidelijk deel van de Poelpolder (onderdeel van de Groene Zoom van Haarlem), ingeklemd tussen het fietspad Vijfhuizen van Meerwijk naar Vijfhuizen in het noorden en het oosten, de Ringvaart van de Haarlemmermeer in het zuiden en de buslijn Zuidtangent in het westen. Het bestaat uit het eigenlijke Poelbroekpark (ongeveer 15 hectare groot) en een strook groen met alleenstaande grote huizen met grote tuinen in het oosten (enkele hectares groot). Het eigenlijke Poelbroekpark bestaat grotendeels uit moeras, halfnatuurlijk vochtig tot nat grasland, enkele tientallen jaren oud, veelal nat struweel

BLAUWBOERST

en bos, plassen, poelen en sloten, een ligweide, een trapveld voor kinderen en een biologische volkstuin. Het heeft een eigen los van het boezemwater staand natuurlijk watersysteem met veel kwel. Het heeft een natuurlijk waterpeil ('s-zomers laag en 's-winters hoog). Door het vanaf de jaren zestig en zeventig ontstane park lopen enkele verharde voetpaden. In die jaren is er zand gewonnen voor de aanleg van het Haarlemse stadsdeel Schalkwijk.

Natuuronderzoek

Vanaf de eeuwwisseling zijn er eenmaal per drie jaar broedvogels geïnventariseerd voor SOVON volgens het BMP-protocol (door onder anderen de vrijwilligers Gemma Terpstra, Corry van Breen en Niko Buiten). Verder zijn er onder meer planten, dagvlinders, libel-

Een overzicht van dit MOEKE NATUURGEBIED om de hoek. Foto's: Leo Peterzen

Vogelsoort	2004	2008	2011	2014	2017
Bergeend	0	0	0	1	1
Blauwborst	2	2	3	3	1
Boomkruiper	0	0	1	0	0
Bosrietzanger	3	8	6	4	5
Braamsluiper	0	0	1	2	0
Dodaars	3	3	2	3	2
Ekster	2	3	1	2	5
Fazant	2	4	4	1	5
Fitis	16	9	13	11	10
Fuut	5	1	2	1	2
Gaai	0	2	1	1	1
Grasmus	7	1	7	1	2
Grauwe Gans	0	4	3	21	42
Groenling	13	14	18	7	4
Grote Bonte Specht	0	1	0	0	1
Grote Canadese Gans	9	2	2	1	7
Heggenmus	7	9	9	4	5
Houtduif	0	9	6	5	7
Huisemus	0	0	6	0	0
Ijsvogel	0	0	0	0	1
Kauw	0	0	1	0	1
Kievit	1	1	0	0	0
Kleine Karekiet	15	19	26	24	22
Kneu	0	2	1	1	2
Knobbelzwaan	2	1	0	0	0
Koekoek	3	1	3	2	1
Koolmees	5	6	8	7	7
Kraakeend	5	4	5	5	8
Kuifeend	5	5	6	9	9
Meerkoet	5	9	7	7	11
Merel	5	9	11	11	9
Nachtegaal	0	0	2	1	1
Nijlgans	4	2	2	1	0
Pimpelmees	5	0	4	4	3
Porseleinhoen	0	0	0	0	1
Putter	0	1	0	0	0
Rietgors	4	2	2	3	1
Rietzanger	11	5	11	15	3
Roerdomp	0	0	0	1	0
Roodborst	8	2	2	4	1
Sloebend	3	1	3	1	1
Soepeend	0	1	4	3	3
Soepgans	0	1	1	5	3
Sperwer	0	0	1	0	0
Sprinkhaanzanger	0	0	0	0	2
Staartmees	0	1	0	0	0
Tafelend	3	2	2	1	1
Tjiftjaf	11	8	11	11	14
Tuinfluit	8	4	4	6	6
Turkse Tortel	0	0	1	0	1
Vink	0	0	1	2	0
Visdief	0	1	0	0	0
Waterhoen	0	5	6	2	4
Waterral	3	1	0	2	0
Wilde End	4	6	17	11	9
Winterkoning	10	16	19	15	16
Witte Kwikstaart	0	0	0	1	0
Zanglijster	1	2	3	3	3
Zwarte Kraai	0	0	1	2	2
Zwartkop	9	6	9	7	12

len en kleine zoogdieren geïnventariseerd en gemonitord voor de Vlinderstichting, FLORON en de Zoogdierverseniging. Veel losse waarnemingen zijn te zien op [Waarneming.nl](https://waarneming.nl/gebied/view/13980) bij het gebied Poelpolder: <https://waarneming.nl/gebied/view/13980>. Het natuurgebied wordt beheerd door de vrijwilligers van de Natuurwerkgroep van het Poelbroekpark, Landschap Noord-Holland en Spaarnelanden. Voor het Poelbroekpark is een ecologisch beheerplan van kracht. De bestemming is groen (natuur). Enkele jaren geleden zijn er ijsvogelwandjes aangelegd.

Toelichting

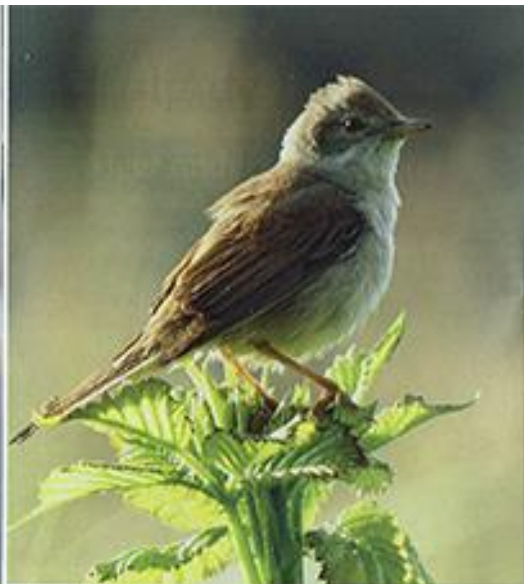
De ontwikkelingen in het Poelbroekpark zijn zichtbaar in de ontwikkelingen in de broedvogelbevolking. Het bos en struweel in het Poelbroekpark is de afgelopen tientallen jaren toegenomen en ouder geworden, het houtige biotoop hoger en geslotener. Het aantal territoria van Fitis gaat achteruit, mogelijk als gevolg daarvan, dat van Tjiftjaf neemt toe. Kievit en Knobbelzwaan verdwenen. Zwarte Kraai vestigde zich. In het park is veel oud rietland en water aanwezig met waterriet.

IJSVOGEL

RIETZANGER

Dat is terug te zien in de aanwezigheid van veel moeras-, riet- en watervogels. Een enkele keer kunnen ook broedterritoria van Roerdomp en Porseleinhoen worden vastgesteld. Bezoekers van het Poelbroekpark vertelden ons tijdens veldbezoeken dat het Porseleinhoen in 2016 ook is waargenomen in Spaarnwoude (5) en de Westbroekplas bij Velsbroek (1). Door de aanwezigheid van grote ondoordringbare vlakken Reuzenberenklauw zijn in 2017 vermoedelijk enkele broedterritoria van de Kleine karekiet gemist. De sterke afname van Groenling kan mogelijk worden toegeschreven aan de wijdverspreide parasitaire ziekte Het Geel. De afgelopen jaren is het aantal territoria van Grauwe Gans sterk toegenomen. Deze soort graast op jong riet en gras en bemest de bodem. Dit is zichtbaar aan de vegetatie. Verdere inlichtingen over de genoemde vogelsoorten is te vinden op de websites van SOVON en Vogelbescherming Nederland.

GRASMEU

ZWAKKOP

Natuurwerkgroep

Het Poelbroekpark is een kwetsbaar natuurgebied. Daarom werkt er alweer ruim vijf jaar een vrijwilligersgroep met licht materieel. Zij voeren het beheer zo uit dat het gebied geschikt blijft of wordt voor zeldzamere natuur. Zij doen veel om achterstallig natuurbeheer weg te werken, zoals het verwijderen van boomopslag om nat en vochtig rietland voor moeras- en rietvogels te behouden. Omdat exotische gewassen door hun overwoekering een bedreiging vormen voor inheemse gewassen worden deze invasieve exoten, zoals Reuzenberenklauw en Reuzenbalsemien, in aansluiting op internationale wetgeving verwijderd. Om een vinger aan de pols te houden en het beheer te kunnen evalueren wordt natuur in het gebied regelmatig geïnventariseerd en gemonitord. De activiteiten van de Natuurwerkgroep worden mede mogelijk gemaakt dankzij een subsidie voor bewonersinitiatieven van de gemeente Haarlem en een financiële bijdrage van Landschap Noord-Holland/Nationale Postcode Loterij. De

werkdagen zijn maandelijks op zaterdag van 10.00 uur tot circa 14.30 uur. Wanneer je mee wilt doen kun je je aanmelden bij coördinator Niko Buiten. Zie verder: <http://wijkraad-meerwijk.nl/natuurwerkgroep-van-het-poelbroekpark/>.

Vogelexcursie

Om mensen in contact te brengen met de wilde natuur van het Poelbroekpark en voorlichting te geven over het vrijwilligerswerk organiseert de natuurwerkgroep excursies. Wil je weten welke broedvogels in het Poelbroekpark leven en uitleg krijgen over het vrijwilligerswerk? Neem dan deel aan de vogelexcursie op zaterdag 5 mei onder leiding van vrijwilliger Niko Buiten. Verzamelen om 9.00 uur bij de poort van het doetincomplex Poelbroektuin aan het fietspad Vijfhuizen dat van Meerwijk naar Vijfhuizen gaat. De excursie eindigt omstreeks 11.00 uur. Opgeven kan bij de excursieleider en is verplicht: nikobuiten@online.nl

■ Niko Buiten

Aan de slag in Landje van Gruijters

Vrijwilligers werken aan mooie natuur

In 2017 heeft de Stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters een subsidie van € 50.000 ontvangen van de J.C. Ruigroekstichting. Dit geld zal gebruikt worden om vier ambities te verwezenlijken: vergroten van de biodiversiteit, verbeteren en verfraaien van de afstrating, optimaliseren van het waterbeheer en optimaliseren van informatievoorziening.

In januari is een tiental vrijwilligers begonnen met het realiseren van de eerste ambitie, het vergroten van de biodiversiteit. Op enkele zaterdagdagen met mooi rustig winterweer is er gesjouwd met zakken grind, door de modder gebaggerd, gegraven en getimmerd, heerlijk ontspannend werk dus. Het resultaat mag er zijn. Het (al bestaande) kluteneilandje is opgehoogd en gestabiliseerd, vier bergeendennesten zijn onder modder en riet verstopt en er is een ijsvogelwand aan de slootrand gebouwd (zie foto). Ook is een begin gemaakt met het aanleggen van schrikdraad rond het hele terrein om vossen te weren. Want wij willen dit voorjaar natuurlijk graag jonge Kluten en bergeendepullen groot zien worden. Wat ons betreft kan de lente beginnen. Voor een overzicht van alle plannen die er nog zijn om het Landje van Gruijters aantrekkelijker te maken voor vogels en vogelaars, zie de subsidieaanvraag op de site van de stichting: [subsidieaanvraag-LandjevanGruijters](#)

■ Lida Zaremba, tekst en foto

Met MAN EN BACHIE AARD het werk bij het plaatsen van een ijsvogelwandje op het Landje van Gruijters. Foto: Lida Zaremba

Foto: Lida Zaremba